

Slovenski dom

Stev. 224

V Ljubljani, torek 3. oktobra 1939

Leto IV

Sovjeti širijo svojo oblast nad vse baltiške države

Nenadni obisk letonskega in litvanskega zunanjega ministra v Moskvi za sklep pogodb, ki bodo raztegnile sovjetsko pokroviteljstvo še na Litvo in Letonsko

Moskva, 3. okt. m. Snoči je bil prvi sestanek med komisarjem za zunanje zadeve Molotovim in letonskim zunanjim ministrom Muntersom, ki je moral nenadno odpotovati v Moskvo. Razgovorom so prisostvovali tudi Stalin, Potemkin in sovjetski poslanik na Letonskem Zotov ter letonski poslanik v Moskvi. Razgovori so trajali dve uri.

Letonskega zunanjega ministra Buntersa sta spremljala na poti v Moskvo sovjetski poslanik v Rigi Zotov ter trgovinski zastopnik v Rigi Terncev. Na letališču v Moskvi je Munters pozdravil šef protokola Barkov in nato še šef baltiškega oddelka v komisariatu za zunanje zadeve Vasjukov. Toda sprejem ni bil nič slovesen in niso bile izkazane posebne časti, kakor so bile n. pr. von Ribbentropu, kar dokazuje, da smatrajo Sovjeti baltiške države za sebi podložne. — Diplomatski krogi menijo, da bo skušala sovjetska vlada skleniti pakt o vzajemni pomoči in trgovini z Letonsko, s čimer bi se razširil vpliv sovjetske Rusije v

baltiskem morju. Sovjetsko-letonski pakt bi dal sovjetski Rusiji kontrolo nad zalivom v Rigi. Riga bi zagotovila svoboden izhod sovjetske trgovine v pristanišče, ki pozimi ne zamrzne. Poleg tega je Riga zvezana po železnici z Moskvo.

V zvezi s sovjetskimi predlogi, ki jih je litvanski poslanik iz Moskve prinesel v Kovno, je litvanski zunanji minister Urbis danes odpotoval v Moskvo z večjim številom političnih in gospodarskih strokovnjakov. Pravijo, da bo glavni predmet razgovorov v Moskvi vprašanje tranzitnega prometa od Rogana čez Litvo do morja. Razen tega se bodo pogajali o vseh vprašanjih, ki so v zvezi z rusko-litvansko nenapadno pogodbo ter mirovno pogodbo iz leta 1920. Litvanci računajo z vso gotovostjo, da se bodo v Moskvi pogajali o večjih delih bivše poljske pokrajine okrog Vilna, katere namestila Sovjetska Rusija odstopiti Litvi. Priprani pa so, da Rusija Vilna samega ne bo odstopila. V zameno za to pa bi Rusija zahtevala

velike ugodnosti na litvanskih železnicah.

Dalje poročajo, da nameravajo boljševiki pritisniti tudi na Finsko, da bo morala skleniti z njimi podobne pogodbe, kakor so jih ali bodo sklenile Estonka, Letonska in Litva.

S protektoratom nad baltičskimi državami si hoče Sovjetska Rusija zagotoviti popolno oblast v vzhodnem delu Baltijskega morja ter se zavarovati pred kakim napadom z nemške strani, saj ji v tem zaprtem delu od kake druge države tako ne more groziti.

Japonci obsojajo novo zvezo Nemčije s Sovjeti

Tokio, 3. okt. m. Kakor je bilo sklepati, niso novega nemško-sovjetskega sporazuma japonski odločujoči krogi vzeli z odobravanjem na znanje.

Višja osebnost iz japonskega zunanjega ministrstva je izjavila, da to novo nemško-sovjetsko prijateljstvo nikakor ni v skladu z zvezo proti Kominterni, kajti s temi pogodbami se je močno ojačil vpliv Moskve in s tem vpliv Kominterne v Evropi in Aziji.

Amerika še priznava poljsko državo

Washington, 2. oktobra. Zunanji minister Cordell Hull je izjavil včeraj, da Združene države še priznavajo poljsko vlado. Ameriški veleposlanik v Varšavi Bede bo še nadalje ostal poslanik pri poljski vladi. Veleposlanik je zdaj v Parizu. Poljana so mu bila navodila, naj ostane v bližini poljske vade. Z odvzetjem ozemlja, ne ugasne še zakoniti obstanek vlade. Poljska je žrtev surove sile, katero so porabili kot orodje za nacionalno politiko.

Srbski pravoslavni patrijarh na Reki

Reka, 3. oktobra. Po posvetitvi pravoslavne cerkve na Sušaku je patriarh pravoslavne cerkve dr. Gavril s svojim spremstvom z avtomobilom odpotoval včeraj na Reko, kjer je posvetil tamkajšnje pravoslavne cerkve. Na Reki je doživel svečan sprejem. Na mejnem mostu so se zbrali predstavniki vseh državnih oblasti na Reki na čelu s prefektom Testom in reškimi županom. Pri sprejemu je bil prav tako jugoslovanski konzul na Reki s predstavniki naših obmejnih oblasti na Sušaku. Na trgu ob mostu je bilo nekaj čet fašistične milice, vojske, balile in vojaška godba. Ogromna množica je pozdravila patriarha, čim se je pojavil njegov avtomobil. Godba je zaigrala jugoslovansko in italijansko himno, nakar je pristopil k patriarhu prefekt Testa in mu izrekel dobrodošlico. Patriarh se je prisrčno zahvalil za pozdrav in se nato rokoval z vsemi predstavniki italijanskih oblasti. Nato je odšel peš v pravoslavno cerkev, kjer je imel molitve za dolgo življenje našega kralja ter italijanskega kralja in cesarja. Zvečer je patriarh odpotoval nazaj na Sušak.

Zastoj sovjetsko turških pogajanj v Moskvi

Turčija bi se rada zavarovala na Črnem in na Sredozemskem morju

London, 3. okt. m. V svoji nočni oddaji je londonski radio sporočil, da turški zunanji minister Saradzoglu v svojih pogajanjih s Stalinom in Molotovim ni privolil v nobeno pogodbo, ki bi škodila neposredno Angliji in pa Franciji. Saradzoglu tudi ni privolil v nobene nove ukrepe glede plovbe skozi Dardanele, kateri bi utegnili škodovati Veliki Britaniji in Franciji.

Turški zunanji minister Saradzoglu se včeraj ni sestel s komisarjem za zunanje zadeve Molotovom. Mislijo, da pričakuje navodil iz svoje domovine. Saradzoglu se je sestel z Seidsom, britanskim poslanikom v Moskvi in s francoskim odpravnikom poslo.

Iz Carigrada poročajo: Turški zunanji minister Saradzoglu se bo vrnil jutri ali pojutri-

šnjem iz Moskve v Ankaru. Zdi se, da bo novi turško-ruski pakt podpisan v Moskvi še pred Saradzoglovim odhodom. Trdijo, da je novi pakt zelo skrbno sestavljen, ker je mednarodni položaj terjal pomembnejše spremembe prvotnega načrta, o katerem sta obe državi že razpravljali po redni diplomatski poti in ga že sprejeli. V zunanji politiki Turčija ne bo opustila svoje stare politike, ker želi ohraniti prijateljstvo z vsemi državami. Zato je možno, da bo podpisala pogodbo tudi z Veliko Britanijo in Francijo glede poroštev v Sredozemlju, pakt s Sovjetsko Rusijo bo pa vseboval porošstvo glede Črnega morja. Toda zdi se, da bo v angleško-francosko-turški zvezi določba, ki bo pakt razveljavila, če bi zahodni demokraciji zašli v vojno z Rusijo.

Zaradi vsega tega so se pogajanja med Sovjeti in Turčijo v Moskvi zavlekla.

Belgrad, 3. oktobra. m. V tukajšnji državni bolnišnici že dalj časa traja tečaj za bolničarke. Tečaj obiskuje med drugimi tudi soproga predsednika vlade ga. Katica Cvetković.

Belgrad, 3. oktobra. m. Danes zjutraj se je vrnil v Belgrad podpredsednik vlade dr. Vladko Maček z vsemi hrvatskimi ministri. Dr. Maček bo jutri priredil v hotelu na Avali večerjo na čast članom vlade.

Madžarske napovedi:

Jugoslavija, Madžarska, Bolgarija in Grčija bodo strogo nevtralne

Budimpešta, 3. oktobra. m. Madžarski politični krogi pripisujejo v zvezi z diplomatskimi posveti v Moskvi veliko pozornost razčiščevanju situacije v Podonavju. Ti krogi ne verjamejo, da bi Francija in Anglija popustili ter pristali na nemško-ruski mirovni načrt. Zato pa računajo z mnogo večjo delavnostjo na zahodnem bojišču. Ti boji bodo države na jugovzhodu Evrope pripeljali do tega, da bodo še ojačile svojo strogo nevtralnost. Upajo, da bodo Madžarska, Jugoslavija, Bolgarija

Vesti 3. oktobra

Nemško mornariško poveljstvo sporoča, da je neka nemška podmornica potopila danski parnik »Vendia«, ker je parnik najprej skušal pobegniti, potem pa hotela zavoziti nanjo.

Oborožen nemški parnik je ob srednjeameriški obali s streli potopil angleško ladjo »Clement«. Ker so nemške podmornice prenehale z napadi, kaže, da se bodo vojskovala nemške trgovske ladje.

Mir more biti obnovljen samo tedaj, ko bo Nemčija lahko stopila v družbo ostalih svobodnih narodov pod vodstvom nove vlade, je govoril včeraj angleški protestantski nadškof iz Jorka.

Ameriško mornariško ministrstvo pripravlja načrte za oborožitev ameriških trgovskih ladij, da se bodo lahko branile proti tujim podmornicam. Iz tega sklepajo, da bodo Nemci prej ali slej začeli potapljati tudi ameriške ladje.

V mehiškem pristanišču Tampicu se je vnel nemški bencinski parnik z 10.000 tonami goriva. Ogenj je bil podtakan.

Ameriške delavske organizacije so poslale vladi prošnjo, naj bi Združene države posredovale za sklenitev miru v Evropi.

Nemško-madžarska trgovska posvetovanja so se po poročilih iz Berlina končala v popolnem sporazumu.

Bivši komisar Zveze narodov v Gdanskku Burckhardt je bil včeraj sprejet pri angleškem zunanjem ministru lordu Halifaxu.

Predsednik angleške vlade Chamberlain bo danes v poslanski zbornici govoril o zadnjih dogodkih, med drugim o nemško-sovjetski zvezi, hkratu pa bo zavrnil vsako misel na mir, kateremu bi za temelj služilo stanje po uničenju Poljske.

Angleška letala so včeraj priletela nad Berlin in Podsdam ter metala tam letake z znanim Knickerbockerjevimi trditvami o denarju, katerega so nemški voditelji naložili pred začetkom vojne v tujih bankah.

Japonski general Osumi, ki bi se bil moral udeležiti hitlerjevkega kongresa v Nürnbergu je nenadno dopotoval v London, kjer se bo sestel z angleškim zunanjim ministrom.

Japonski zunanji minister admiral Nomura je imel včeraj govor, v katerem je dejal, da se Japonska ne bo vtkala v evropsko vojno, marveč, da se bo omejevala samo na izvedbo nalog, katere ji nalaga vojna na Kitajskem.

Zaradi naglega skoka cen življenjskih potrebščin je bil turški narodni skupščini predložen zakonski osnutek za pobijanje dražinje. Ustanovil se bo poseben odbor, ki ga bo vodil predsednik vlade.

Ob 21. obletnici svojega vladanja je bolgarski kralj Boris podpisal pomilostitveni ukaz. Ugodnosti pomilostitve je bilo deležnih 270 krivcev, od katerih je polovica političnih kaznjencev.

Ameriški poslanik v Parizu bo posredoval pri romunski vladi, da bi dovolila članom bivše poljske vlade odhod iz Romunije.

Čikaški nadškof kardinal Mundelein je umrl snoči. Zadel ga je kap. Pokojni kardinal je l. 1937 zbudil ogromno pozornost vsega sveta s svojo poslanico proti narodnemu socializmu.

70 posebnih sodišč za nadzorstvo nad delovanjem sumljivih tujcev so ustanovili v Angliji.

Na nedeljskem zborovanju slovaške ljudske stranke so za Hlinkovega naslednika izvolili sedanjega predsednika vlade dr. Tisa.

Italijanska vlada zavrača vesti, da bi bila vzela iz prometa največja italijanska parnika »Rex« ter »Conte di Savoia«. Poročilo pravi, da bodo italijanske družbe opravljale redni promet z Ameriko in Daljnim vzhodom.

Francoski ministrski predsednik Daladier je včeraj sprejel predsednika nove poljske vlade generala Sikorskega.

Na vseameriški konferenci v Panami so sprejeli sklep, da si bodo vse države ameriške celine prizadevale ohraniti v Ameriki mir. Prepovedale bodo tujim letalom vojskujočih se držav in njihovim podmornicam dostop v bližino ameriške celine.

Belgijska vlada bo izpustila domov vse rezerviste, častnike in podčastnike, ki imajo po pet ali več otrok.

Nemške podmornice v Severnem morju

London, 3. oktobra. o. Londonski radio poroča, da v Švedski vlada veliko ogorčenje zaradi vedno večje aktivnosti nemških podmornic blizu otokov Oland in Gotland. Te podmornice potaplajo ladje tudi v obalnih vodah. Tako je včeraj neka nemška podmornica potopila švedski parnik »Gun«. Nemško poročilo pa pravi, da je ladja hotela zavoziti na podmornico ter jo tako uničiti. Nadalje je bil potopljen v švedskih vodah litvanski parnik »Imant«, ki je naletel na plavačičo mino.

Kaj bo storila Italija?

Nenadni odhod italijanskega zunanjega ministra iz Berlina, kjer niso bili sprejeti nobeni odločilni skiepi

Berlin, 3. oktobra. Italijanski zunanji minister grof Ciano se je včeraj popoldne nenadno odpeljal v Rim.

Pri odhodu grofa Ciana so se zbrali na železniški postaji razen v. Ribbentropa tudi državni podtajnik Wehrmann, kmetijski minister Darre, finančni minister Schering-Krossigk, prosvetni minister Rust, vodja delovne fronte dr. Ley, general Keitel, italijanski berlinski poslanik, nemški rimski poslanik in druge ugledne osebnosti.

München, 3. oktobra. Na potu v Rim se je grof Ciano pripeljal snoči ob 20.48 s posebnim vlakom na münchenško postajo. Ob 21.05 je poseben vlak nadaljeval vožnjo v Italijo.

Kakor odhod v Berlin, tako je bilo tudi slovo italijanskega zunanjega ministra Ciana iz Berlina nepričakovano. O sklepih sestanka ni bilo izdano nobeno uradno poročilo, kakor ni bilo tudi

zadnjič, ko sta se Ribbentrop in grof Ciano sestala v Salzburgu. Kakor tedaj, se zdi, da je tudi pri sedanjih posvetovanjih šlo za poskus, da bi Nemčija Italijo potegnila dejansko na svojo stran, češar pa Italija navzlic vsem pogodbam z Nemčijo ne želi, ker bi ji vojna, kakor vsem drugim do zda jnevturalnim državam prinesla samo škodo. Pač pa je verjetno, da je grof Ciano v Mussolinijevem imenu ponudil Nemčiji, da bi bila Italija pripravljena posredovati pri Franciji in Angliji za mir. Nemški voditelji so nedvomno močno silili na odločitev, ki bi bila ugodna za Nemčijo.

O vsebini teh posvetov v Berlinu bo danes razpravljala italijanska vlada na seji, ki se bo začela po prihodu grofa Ciana v Rim.

Nobenega dvoma pa ni, da je razširitev ali omejitve evropske vojne danes odvisni samo od Italije, ki se te svoje odgovornosti tudi zaveda.

Napovedi o bližnji veliki francosko angleški ofenzivi

Pariz, 3. oktobra. o. Vsa znamenja kažejo, da se francosko vojno poveljstvo pripravlja na velik napad. To dokazujejo pogosti sestanki francoskih poveljnikov s predsednikom vlade, dovažanje čet v zadnje fronte in pa prevozi vojaštva in vojnega materiala iz Anglije. General Gamelin je po včerajšnjem sestanku s predsednikom vlade izjavil, da je zdaj prišel čas, da se molk pretrga.

V tem vidijo namreč, da bosta Anglija in Francija udarili še pred Hitlerjevim govorom.

Tudi britanska armada na Francoskem se pripravlja za nastop, ne ozira se na politične dogodke v vzhodni Evropi. Delo postopno napreduje v največji tajnosti. Neprestano prihaja nov material, ki ga naglo odvažajo iz pristanišč. Noben del materiala ne ostane dolgo v lukah. Zdi se, da vojaški krogi strogo upoštevajo vse važne zahteve vojevanja. Skrbno organiziranje prevojnega sistema deluje kakor ura in prihajajo transporti in odhajo v določene jim kraje kar v najkrajšem času. Delo moštva ni lahko, zato pa tudi ni zanemarljiva skrb za njegovo udobnost. Nadzorstvo nad tem neprestanim delom izvajajo s skrajno hirostjo organizacijska poveljstva.

Včeraj so dospeli v Francijo veliki oddelki angleških motoriziranih čet. Angleška motorizirana kolona, ki se je pomikala od morja proti fronti, je bila dolga 16 km.

Poskus bajonetnega napada nemških čet je pretekle noč rodil ta uspeh, da je mnogo nemških enot padlo v pasti, ki so jih jim bile pripravile francoske prednje straže. To se je zgodilo prednočno noč. Včeraj so pa Nemci izvedli napad s četami iz same Siegfriedove črte. Napadli so v krajih, kjer je bil zadnje tedne pritisk francoskih čet poseben hud, namreč na zahodnem delu fronte, pa tudi v vzhodnem delu fronte, posebno okoli Saarbrückena. Metodično napredovanje francoskih

čet v tej važni industrijski pokrajini je prisililo nasprotnika, da je pustil doslej običajno stališče in prešel v napad, da prepreči nadaljnje prodiranje Francozov. Včerajšnji poskus je preprečilo francosko topništvo in avtomatsko orožje, tako da se je nemški napad izjalovil. Odsek južno od Saarlouisa leži tik omenjenega odseka in v njem so francoski oddelki imeli predvčerajšnjim znatne uspehe. O znatnih uspehih francoskih čet v tem kraju varuje francosko poveljstvo kar največjo diskretnost, le včeraj je omenilo, da je nemško topništvo uvedlo srdito obstreljevanje preko črt, ki so v francoski oblasti.

Romunska vlada o svoji nevtralnosti in o obrambi

Bukarešta, 3. okt. Nova romunska vlada je včeraj izdala oklic na romunski narod. V njem pravi, da bo neusmiljeno kaznovala vse tiste nizkoteže, ki se ne zavedajo, da pomeni njihovo, s sovraštvom prežeto početje, danes neodpušljiv zločin. Vlada je sklenila vse storiti, da tisti, ki so krenili po napačni poti, spregledajo svojo zmoto. Odprla bo vrata ječ vsem tistim, v katerih dušah še tli ljubezen do domačega ognjišča in ljubezen do domovine. Potrudila se bo, da jih pripelje na pravo pot. Samo tisti narodi, ki so trdno zedinjeni, bodo mogli brez škode priti iz požara, ki grozi vsemu svetu. Da utrdi notranjo edinstvo, kliče vlada vse Romune, da se zedinijo. Stori la bo vse, da se ta edinstvo čim trdnjeje izdela. Romunija nima nobenih vojnih namenov. Želi in hoče mir, toda ne bore ostati nebržna, ker bi bila potem na slabšem kakor drugi narodi.

Romunski narod mora pogumno prestopiti vse težkoče, ki so nastale, ker so mnogi morali iti pod zastavo in ker je vlada uvedla re-

kvizicije. Vlada bo storila vse, da te težkoče olajša. Nadaljevala bo svoje delo v mejah možnosti, ker je zdaj najnujnejše vprašanje državna obramba.

Na koncu pravi oklic: Prepričani smo, da bo naša država znala premagati velike težkoče, ki jo čakajo. Ne dvomimo, da bomo mogli domovini prihraniti vojne grozote, prepričani, da bomo obvarovali strogo nevtralnost, ki smo jo proglasili. Da dosežemo ta cilj, ne sme nihče prekršiti svoje dolžnosti. Vsak Romun mora spoštovati sedanjo državno oblast in prevzeti žrtve, ki jih od njega terjaja obramba domovine. Vsi moramo biti trdno zbrani okoli našega ljubljene kralja.

**Naročajte in širite
Slovenski dom!**

Univerza, visoka šola naše mladine

Kaj bodo predavali profesorji najvišjega slovenskega znanstvenega zavoda

Ljubljana, 3. oktobra.

V sobotni številki smo seznanili naše čitatelje z znanstvenim delom, ki ga opravlja naša univerza na modroslovnih in pravni fakulteti. Danes si ogledimo še ostale tri fakultete, nepopolno medicinsko, tehniško in bogoslovno fakulteto.

Medicinska fakulteta

Naša medicinska fakulteta je nepopolna in onsega le prve štiri semestre medicinske študije. Na njej polagajo študenti le izpite prve skupine (fizika, biologija in kemija) ter druge skupine (anatomija, histologija in fiziologija). Po končanih štirih semestrih in položnih izpiti se morajo študenti vpisati na univerzo v Zagreb ali Beograd, odušno na kakšno inozemsko univerzo.

Nepopolna medicinska fakulteta obsega naslednja predavanja: prof. dr. Plečnik Janez obravnava anatomijo človeškega telesa in vodi vaje v anatomskem delu (secciranje). Docent dr. Kober Valentina razpravlja o anatomiji živčevja in vodi odgovarjajoče vaje. Prof. dr. Kanski Evgen predava o obliki fiziologiji in fiziološki kemiji ter fiziologiji človeka. Prof. dr. Seliskar Albin govori o fiziologiji človeka in obravnava eksperimentalno fiziologijo. Prof. dr. Kline Ladislav predava fiziološko kemijo. Prof. dr. Košir Aljona histologijo, docent dr. Pehani Hubert embriologijo, hon. nast. dr. Grošelj Pavel splošno biologijo. Prof. Nardin Julij eksperimentalno fiziko za medicino, priv. docent dr. Lavrič Božidar topografsko anatomijo, hon. nast. dr. Pintar Ivan pa predava o splošni zgodovini medicine.

Tehniška fakulteta

Študij in predavanja na tehniški fakulteti so razdeljena na 18 zavodov:

Na Zavodu za uporabno matematiko predavajo profesorji dr. Zupančič Rihard, dr. Plemelj Josip (oba matematiko) inž. Grudinski Teodor (teoretična mehanika in grafostatika), dr. inž. Kuhelj Anton (mehanika za elektrotehniko in strojništvo), dr. inž. Fakin Milan (opisna geometrija), Zabar Albin (splošna matematika), inž. Šuklje Ljudevit (vaje teoretične mehanike in grafostatike).

Na Zavodu za fiziko predava doc. dr. Peterlin Anton o eksperimentalni fiziki.

Na Zavodu za mineralogijo, petrografijo, geologijo in nauk o slojstvih imajo odgovarjajoča predavanja prof. inž. Nikitin Vasilij, priv. doc. dr. Mantuani-Dolar Ljudmila in doc. dr. Rakovec Ivan.

Obširna so predavanja na Zavodu za kemijo, kjer imajo glavne stolice prof. dr. Samec Maks (teoretična in fizikalna kemija), prof. dr. Rebek Marius (teoretične osnove analitične kemije), prof. dr. inž. Godelj Ladislav (kvantitativna analiza, analitiška kemija za rudarje, tehnična analiza plinov), prof. dr. inž. Kavčič Janko (anorganska kemijska tehnologija, fiziko-kemijska tehnologija), prof. dr. Jendrič Salvislav (organska kemijska tehnologija, kemijska tehnologija živil, vaje v preiskavi živil), prof. dr. Kline Ladislav (kemija živil in užitnin), dr. inž. Klemen Rihard (kemija fermentov), priv. doc. dr. inž. Ribarič Ivo (tehnologija usnjarstva in kemija strojil), inž. Mandrino Djordje (organska barvila).

Na Zavodu za rudarska merjenja in geofizična raziskavanja ima odgovarjajoča predavanja docent dr. inž. Baturič Jos. Na Zavodu za geodezijo predavata doc. inž. Črnič Josip in hon. pred. inž. Novak Leo.

Zavod za tehnično mehaniko in preiskavo materiala ima na sporedu predavanja prof. inž. Krala Alojzija (nauk o trdnosti, preiskava materiala, mehanika za kemike).

Na Zavodu za elektrotehniko obravnava prof. dr. inž. Milan Vidmar generatorje in motorje za izmenični tok, prof. inž. Osana Marij govori o teoriji telekomunikacij, o tehniki telegrafskih in telefonskih aparatov, o meritvah v tehniki telekomunikacij, o splošni elektrotehniki in o elektrotehniki v rudarstvu. Prof. dr. inž. Koželj Vencislav razpravlja o osnovah elektrotehnike in o teoretični elektrotehniki, kon. pred. inž. Matanović Drago o instalaciji in uporabi električne energije, hon. pred. dr. inž. Avčin France o splošnih električnih meritvah in o meritvah na električnih strojih.

Zavod za strojništvo ima na sporedu predavanja prof. inž. Lobela Feliksa o pogonskih strojih in obliki mehanske tehnologiji prof. inž. Strojnika Remea o strojnem risanju, o strojnih elementih in o dvigalih, ter hon. pred. inž. Ključek Epaminonda o mehanski tehnologiji in splošnem strojništvu.

Na Zavodu za ojačen beton in gradbeno mehaniko ima odgovarjajoča predavanja prof. dr. inž. Kasal Miroslav.

Na Zavodu za visoke gradnje predava prof. inž. Foerster Jaroslav o visokih gradnjah in industrijskih zgradbah, hon. pred. inž. Globočnik Stojan pa o gradbenih konstrukcijah in o nauku o gradivu.

Na Zavodu za ceste in železnice so na sporedu predavanja prof. inž. Hrovata Alojzija (železnice, zgornji ustroj) in hon. pred. inž. Kavčič Rudolfa (predori in kolodvorji).

Na Zavodu za mostne zgradbe predava prof. dr. inž. Milan Fakin.

Zavod za vodne zgradbe še nima predavatelja.

Na Zavodu za arhitekturo si delita predavanja prof. arh. Plečnik Josip, ki predava arhitektonsko risanje in kompozicijo, ter prof. inž. arh. Vurnik Ivan, ki ima na sporedu predavanja arhitektoniko, nauk o gradnji mest in naselij, nauk o zgradbah, arhitektonsko kompozicijo in inženirsko oblikovanje.

Na Zavodu za rudarsko stroje-slovje predavata prof. inž. Kopylov Aleksej in doc. dr. inž. Kersnič Viktor.

Na Zavodu za tehnično oplemenjevanje ekonomskih mineralov predava prof. inž. Gostiša Viktor o rudarskem gospodarstvu in o tehničnem oplemenjevanju rud in premogov, docent dr. inž. Matija Žumer pa o enciklopediji fužinarstva.

Zavod za tehnično rudarstvo ima predavanja prof. inž. Pehanija Iga o globokem vrtanju, tehničnem rudarstvu in rudarskem pravu.

Izven poedinih zavodov ima tehniška fakulteta še na sporedu predavanja prof. dr. Gosarja Andreja o raznih pravnih in socialnih naukih, inž. Stanka Dimnika o enciklopediji inženirskih ved, dr. Kober Valentine o prvi pomoči pri nezgodah in dr. Kline Ladislava o bojnih plinih.

Bogoslovna fakulteta

Študij na bogoslovni fakulteti je razdeljen na štiri skupine, poleg teh pa so na sporedu še pomožni predmeti, ki jih predavajo honorarni predavatelji.

Glavna predavanja filozofske in dogmatične skupine so: doc. dr. Janžekovič Janez uvaja bogoslovce v filozofijo, obravnava logiko in psihologijo, prof. dr. Turk Josip govori o zgodovini filozofije, prof. dr. Ehrlich Lambert ima predavanja o apologetiki, o psihologiji in zgodovini primitivnih verstev, o zgodovini starih orientalskih verstev in o misliologiji, prof. dr. Grivec Franc obravnava primerjalno bogoslovje, prof. dr. Fabijan Janez dogmatiko, prof. dr. Lukman Franc pa nauk o zakramentih in izbrana dogmatična vprašanja.

V biblični skupini predavata in razlagata prof. dr. Matija Slavič in prof. dr. Snaj Andrej ev. pismo stare in nove zaveze.

V moralni, pravni in pastoralni skupini predava prof. dr. Odar Alojzij cerkveno pravo, docent dr. Potočnik Ciril liturgiko, asetikino in mistiko ter pastoralno bogoslovje, doc. dr. Lenček Ignacij moralno bogoslovje, dr. Zupan Alojzij pa etiko.

V skupini cerkvene zgodovine so na sporedu odgovarjajoča predavanja prof. dr. Turka Josipa in prof. dr. Lukmana Franc.

Med pomožnimi predmeti predava Košmerlj Alojzij o cerkvenem govorništvu, dr. Demšar Josip o pedagogiki, Premrl Stanko o teoriji mašnega koral in mašnih spevih, dr. Ahčin Ivan o krščanski sociologiji, dr. Brečelj Anton o splošni higieni in pastoralni medicini, dr. Jere Franc o biblični grščini, dr. Breznik Anton o etari cerkveni elovanščini in Steška Viktor o krščanski umetnosti in notranji cerkveni opravi.

Novo posojilo za mariborsko carinarnico odobreno

Maribor, 2. oktobra.

Mestni župan dr. Juvan se je pred nekaj dnevi mudil v Beogradu, da bi pri finančnem ministrstvu izposloval odobritev posojila za II. etapo carinskega del. To posojilo znaša 4.800.000 din ter ga bo mestna občina najela pri Državni hipotekarni banki, amortizirala pa ga bo z dohodki iz svojega kaldrinskega fonda.

S tem posojilom bo omogočeno neprekinjeno nadaljevanje velikih javnih del, ki so se začela letošnjo pomlad na terenu starih carinskih skladišč v Melju. Prva etapa teh del se sedaj dovršuje. V to etapo spada gradnja novega uradnega poslopija mariborske carinarnice, novih carinskih skladišč ter dovozne inod vozne rampe. Vsa ta dela bodo gotova že to jesen, oziroma se bodo povsem končala prihodnje pomlad. V II. etapo pa spada ureditev okolice nove carinarnice, tako regulacija in tlakovanje cest, podaljšanje kanalskega omrežja, naprava železniškega podvoza, ureditev železniških dovoznih tirov. Ko bo posojilo realizirano, se bo pričelo s temi deli pri-

Ljubljana od včera do danes

Ljubljana, 3. oktobra.

Nič pomembnega se ni zgodilo v Ljubljani od včera do danes. Spremenljivo kisel vreme nas spremlja iz dneva v dan, jutraj se prebujamo v meglo, čez dan nas kak hip obsije sonce, naslednji dan nas namoči dež itd. Toplota je zlezla kvišku in jutranje elani ni več na poljih. Lastovke in druge selivke nas zapuščajo in skoraj nam je šal, da ne moremo z njimi, ker bi si gotovo prihranili stroške za zimsko kurjavo.

V Ljubljani je od včera do danes vladal mir na vseh onih področjih, ki prihajajo za kroniko v poštev. Le tam na Masarykovi cesti, kjer se dviguje v zrak stavba veleposlanskega hotela, je bilo sredi prvih večernih urah nekoliko živahnije. Avtomobil za avtomobilom je prihajal in se uvrščal v dolgo kolono. Iz njih so izstopali znani in neznani obrazi, pomenljivo so se spogledovali med seboj, si brez besed tiskali roke in hiteli v spodnje prostore gostoljubnega hotela. Popotnik, ki ga je korak zanesel tam mimo, si je zastoj prizadeval, da bi zvedel, kaj naj to pomeni. Sele, ko je ujel na uho nekaj v šepetu izgovorjenih besed, se mu je posvetilo. Skomizgnil je z rameni in šel naprej.

Kronika nesreč

Zidarski pomočnik Dobravec Jože iz Čestnice v Bohinjski dolini je padel s strehe in se nevarno potolkel. Zatekel se je v ljubljansko bolnišnico. Tja so pripeljali tudi Dolžan Jero, ženo kovaškega pomočnika iz Trčiča, ki si je zadrla živanko globoko v levo nogo. — S šivanko je imel smolo tudi postajenačelnikov sin Klopčič Janez z Lavrice. Padel je na iglo, ki se mu je zlomila v kolenu. — Delavca Uran-karja Ivana je pred pošto podrl neki voz. Kolesa so mu šla čez levo nogo in mu jo strla.

Tri dni je hodil do bolnišnice, pa se mu ni izpolnila želja, da bi se v njej odpočil

Utrgal se je tam od močanske strani. Rado vedno se je oziral okrog in si takoj uganil, da nekaj išče. Pa tudi sicer ni bilo težko tega uganiti, saj ga je vse izdajalo, da ne spada v častljivo družino ljubljanskih meščanov ali pa med njihove življenjske spremljevalce, okoličane, ki oskrbujejo ljubljanske železnice. Na obrazu mu ni bilo videti, da bi si delal bogve kakšne skrbi, najbrž si je tudi on mislil: čas dela za mene. Končno se je ustavil pred hišo, na kateri sicer ni nobenega napisu, ki pa jo izdaja tabla z napisom: kirurški oddelk, medicinski oddelk in se konča z: mr-tvašnica. Od vseh napisov je razumel seveda najbolj zadnjega. Stopil je čez cesto, šel počasi čez tiste tri stopnice, ki so že od nebroj nog izrabljene, in stopil skozi vrata, skozi katera je šlo že mnogo ljudi, nekateri z veselim smehom, drugi s smehom, polnim upanja, tretji žalostni in striti. On ni bil ne žalosten ne strit, ampak radoveden. Ko je stopil v vežo, je zagledal toliko vrat in prehodov, da ni vedel, kam naj se obrne, dokler ni pristopil vratar in ga povprašal, kaj bi rad. Prav počasi in nežno je povedal, da bi rad v bolnišnico. Vratar mu je po starem receptu dal listek in povedal, kam naj vse gre. Kar zvrtilo se mu je v glavi, ko je slišal, kam vse bo moral iti. Najprej si je ogledal listek, na katerem je videl številko in bi prav rad vprašal, kaj pomeni, pa si ni upal. Potrkal je prav na lahko na vrata. »Naprej!« se je nekdo oglašil izza vrat. Vstopil je in najprej pomolil samo glavo skozi vrata, potem pa je hitro potegnil še ostalo rojstvo za sabo. Uradnik mu je pokazal stol. Usedel se je in pokazal listek. Ko je povedal vse, kar je treba in se je najbrž prvič v življenju moral spomniti vseh blagopokojnih do četrtga kolena nazaj, se je globoko oddahnil in pomislil: Hudo je bilo in sedaj sem najbrž že zdrav.

»Od kod pa ste?« ga je vprašal dežurni. »Ja, veste gospod, jaz sem pa od daleč. Tam doli iz Štajerske sem.« »Ali ste prišli sedaj z vlakom?« »O ne, sem prišel kar peš.« To je rekel tako preprosto in prepričljivo, kakor da bi vsi tisti, ki pridejo v bolnišnico, prihajali peš.

»Koliko časa ste pa hodili?«

»Ja, veste, hodil sem pa kar tri dni. Je daleč, čeprav sem mlad in sem dober v nogah. Samo denarja nimam, da bi se peljal z vlakom, župan pa mi je rekel, da grem lahko peš, ker sem še mlad in da za take nima denarja. Kaj sem pa hotel. Ubral sem pot pod noge.«

»Ze dobro, toda kaj pa z jedačo in prenočiščem, ko nimate denarja.«

hodno pomlad. Z njimi bo tudi končan veliko-potezen program carinskih javnih del. Preostala bo potem še III. etapa, ki pa s samo carinarnico ne bo imela bistvene zveze, ker predvideva samo podaljšek nove ceste, katero bodo izpeljali od carinarnice pod železniško progo na pobočje Meljskega hriba ter bo prišla v Košakih na državno cesto; v III. etapo spada nadalje še tudi načrt za zidanje stanovanj za carinske uradnike.

»To vse sem dobil pri dobrih ljudeh. Med potjo je bilo prav lepo in nič dolgčas mi ni bilo. Snoč sem bil v neki gostilni blizu Ljubljane. Bila je sobota in je bilo v gostilni precej ljudi. Pil in jedel sem, kolikor sem hotel in še malo zavrtel smo se. Kaj mislite, ali me bodo sprejeli v bolnišnico?«

»Seveda Vas bodo, če bodo zdravniki le videli, da ste potrebni zdravljenja in da se ne da kar takoj napaka popraviti. Toda, ali bi tako radi ostali v bolnišnici. Vsak hoče čim prej ven!«

»Veste, gospod, rad bi se malo naspal in najedel. Saj Vam ni treba tega tam praviti. Ali mi-slite, da bi se dalo kako narediti?«

Nasmejal se je uradnik njegovi odkritosrčnosti. Tako odkritosrčnega človeka še zlepa ni videl. »Kar na oddelk pojdite, tam bodo že pravo ukrenili,« mu je rekel. Odšel je in uradniku se je zdelo, da mu je bilo skoraj žal, da se je razodel. Gotovo je pričakoval, da mu bo pomagal.

Popoldne ga je uradnik videl, kako je odhajal iz bolnišnice. Vprašal ga je, če ne bo ostal. »Ne,« je rekel. »Nekaj so mi dali v oko in rekli, naj grem domov.«

Šel je in počasi se je izgubljal tja, od koder je prišel. Tri dni peš, to ni malenkost!

Sodbe pred mariborskim sodiščem

Maribor, 2. oktobra.

V sobotnem »Slovenskem domu« smo poročali o razpravah, ki so bile v soboto dopoldne pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča. Bile so tri razprave, s sodbo končali pa sta se samo dve, tretja pa je bila preložena. Hudo je bil obsojen 28 letni posestnik Avgust Lončarič iz Sv. Bolfenka v Halozah. Lončarič se je spri s svojo mlado ženo, ker je hotel, da bi ona odpravila svoje starše od doma. Ker žena v to ni privolila, se je hotel Lončarič od nje ločiti ter je zahteval polovico posestva, na katerega se je priženil. Tudi v to žena ni privolila. Zato jo je 20. julija t. l. pričakal v zasedi ter jo je ustrelil iz samokresa. Zadel jo je v trebuh. V bolnišnici so ji sicer rešili življenje, toda ostala bo za delo trajno nesposobna. Lončarič se bo za svoj zločin pokoril pet let na robiji, dobil je tudi trajno iz-gubo častnih pravic, ženi mora plačati 6000 din za bolečine, 861 dinarjev pa za stroške zdravljenja. — Naslednja razprava je bila proti dvema, ki sta se ob priliki velikega požara dne 14. aprila v Marenbergu na poseben način udeleževala kot »reševalca«. Ko so gasilci nosili iz gorečega grašinskega gospodarskega poslopija iz shrambe razne stvari, med njimi tudi suho svinjino, sta 62 letni prevzitar Blaž Lapan in 37 letni posestnik Franc Šikar iz Marenberga »rešila« prvi 6, drugi pa 13 kosov prekaženega mesa za sebe. Lapan je bil obsojen na 5 mesecev strogega zapora ter na 2 leti izgube častnih pravic, dočim je bila razprava proti Šikarju preložena. — Tretja razprava proti 43 letnemu posestniku Francu Bezjaku iz Botkovec, ki je bil obtožen, da je ponaredil tombolsko karto na tomboli ptujskih gasilcev, da bi dobil 5000 dinarjev vredno motorno kolo, je bila preložena.

V Mariboru se bo ustanovila še ena gasilska četa

Maribor, 2. oktobra.

Gasilstvo je v Mariboru in okolici na izredni višini. Osebito mariborski gasilci so znani po vsej državi, kot najbolj oborožena prostovoljna gasil-ska edinica, ki slovi tudi po svoji strumni disciplini in veliki požrtvovalnosti. Maribor se z njimi po pravici postavlja, saj mu vsako leto s svojim naglim nastopom rešijo milijonske vrednosti, obenem pa prihranijo mestu velike vsote, ki bi jih moralo plačevati sicer za poklicno gasilsko četo. Mestu samemu bi morda zadostovala tudi slabše oborožena gasilska edinica, toda zaradi množične-vilne industrije, zlasti zaradi tekstilnih tovarn, ki so požaru zelo izpostavljene, je potrebno, da je gasilska služba na višku. V normalnih razmerah zadostuje dosedanja obseg gasilske organizacije, dasi se je pokazala potreba, da se spremišča gasil-skega orodja razmeste v raznih mestnih okrajih, da bodo hitreje pri rokah v slučaju nevarnosti. Drugače pa je v slučaju resnejših časov, če bi bilo mesto izpostavljeno napadom iz zraka. Povsem iz tega vidika gre nova akcija, da se osnuje v Ma-riboru še ena gasilska četa, ki bo imela svoj sedež na desnem dravskem bregu v središču Mga-dalenskega predmestja. V slučaju napada iz zraka samo ena edinica ne bi mogla mesta dovoljno z-ščititi, zlasti še, ker bi moral pri obrambi mesta na desnem dravskem bregu pasirati najbolj izpo-stavljeno točko celega Maribora — edini dravski most. V strokovnih krogih se še nekaj časa vršijo priprave za ustanovitev te druge gasilske edinice.

Skrivnost smrtne megle

Neka listina opremljena s številnimi pečati! Spodaj dva podpisa: eden nečitljiv, drugi — Gilbert. Devorny je bral in bral. Nenadoma mu je postalo črno pred očmi...

Bilo je dovoljenje za izdelavo strupenega plina LM 387, ki ga je bilo tovarnarju izdalo vojno ministrstvo.

»Ali zdaj razumete?« je siknil Lammerley.

Ta hip je nekdo glasno in močno potrkal na vrata.

»Noter!« je besno zavpil tovarnar.

Vrata so se odprla. Majhen možiček z belo brado se je prikazal na pragu.

»Policija,« je povedal z voltim težkim glasom. »Mr. Lam-merley — v imenu zakona — vi ste aretirani!«

»Vaš dekret, če smem prositi,« je umirjeno odvrnil to-varnar.

Policijski uradnik je pokazal listino.

»Kapitan Levington s policijskega urada Buffalo, oddelk B4,« je dejal kratko. Njegovi pogledi so iskaje tavalili okrog po sobi. Namenoma je zadel kot kragulj na kovček, ki je stal v kotu. Eden, dva prijema, nato so se odprle ključavnice. »Ah! Poglejte!« je veselo povabil: »Vse je že pripravljeno za odhod! Nočna srajca, zobna krtačka in dolarji... hm... Glav-na stvar, dolarji...«

Sele zdaj se je Devorny osvobodil svoje zmedenosti. Stopil je k malemu uradniku in se legitimiral.

»Pod kakšno obtožbo ste prišli tega moža,« je vprašal, ne da bi kaj pomislil.

»Pod obtožbo lažnega bankrota,« je pojasnil Levington s precejšnjim zadovoljstvom.

XXXIII.

Tudi v New Yorku je deževalo.

Devorny je stal ob oknu svoje delovne sobe in z mračnimi mislimi strmél v prav tako mračne in mokre ulice. Opazoval je otožne majhne blesketajoče se kapljice, ki so drsele po šipah.

»Tako ne bo šlo več naprej, sir,« je dejal Alfonzo, ki je bil pravkar vstopil. Bil je prav tako gospodski in neoporečen kot prej. Nihče si ne bi ob pogledu nanj mislil, da se je še pred nekaj dnevi neobrit in neumit, raztrgan in razcapan klatil po najbolj navadnih beznicah. »Pred tremi dnevi sva se spet vrnila v najin dom, pa še zmerom si niste pridobili nazaj vašega dušnega ravnovesja.«

Devorny se je grenko zasmejal.

»Pusti me, Alfonzo! Tega ti ne razumeš,« se je branil.

»S strahom in bojaznijo gledam propad...« je začel znova sluga, toda Devorny je naredil tako besno kretnjo, da je Al-fonzo prestrašen utihnil.

»Prav nič mi ni zdaj za smeh,« je pojasnil mrko Devorny.

»Pojdi!«

»Jaz sem pridigar v puščavi,« je užaljeno ugotovil Alfonzo. Hip nato pa je že tudi odšel skozi vrata, kajti vedel je iz-kustva, kakšne zle posledice utegne imeti še nadaljnje obo-tavljanje.

Devorny je bil spet sam in spet so se njegove misli usme-rile v isti tok... Bile so nesmiselne in zato neumne misli — pa vendar se jih ni mogel iznebiti.

Stvar »Lammerley« je bila urejena, najmanj pa končana zanj. Tovarnar je sedel za zapahnjanimi vrati, kriminalna policija pa bo tudi brez njega poskrbela za ves nadaljni potek. Če se je dalo Lammerleyu sploh kaj dokazati, to njega, De-

vornja, ni prav nič več zanimalo. Sam bi prav gotovo ne bil mogel ničesar dokazati. Tokrat je odpovedal.

Ni pa ga mučila ta zavest. Tudi se ni jezil ker se mu kljub vsej vnemi ni bilo posrečilo najti Morrisa — Morrisa, s ka-terim bi bil rad poravnal še neki račun. Kar naj se oni še naprej čuti zmagovalca, naj tudi pride spet na svobodo Lam-merley — njega ne briga prav nobena reč več. Če bi le ne bilo te nesrečne poročne zgodbe z Liano.

Tiho je potrkalo in Alfonzo je vstopil spet v sobo. Slovesno je izročil Devornju ozko belo kartico.

Ze tri dni je detektiv odklonil vsakega obiskovalca in tudi zdaj, ko je vzel kartico v roko, se je jasno zrcalila na nje-govem obrazu nejevolja. Nenadoma pa se je izraz njegovega obraza spremenil. Ponovno je bral:

»Rad bi, če se da, spregovoril z vami nekaj besed. Mislim, da sem vam dolžan nekaj pojasnil.

Vaš neznan prijatelj.«

»Kdo je zunaj?« je vprašal Devorny razburjeno in precej naglo.

»Prinašalec te kartice,« je odvrnil Alfonzo resno.

»Za... privedi ga takoj noter!« je ukazal detektiv.

Nato je obstal z obema rokama oprt na mizo, molčal je in gledal poln pričakovanja proti vratom.

Zdaj že vendar! Zdaj se bo vsaj pojasnila ena izmed mnogoterih skrivnosti! Neznani prijatelj? Torej le ni bil Mutachora! Toda kdo neki? Kdo?...

Vrata so se odprla. Na pragu je stal — Morris.

Devorny se je zastrmel vanj, kakor bi gledal duha.

jalo je nekaj časa, preden je spet prišel do govora.

»Vi... vi?...« je vzkliknil zmeden

Od tu in tam

100-letnico svoje ustanovitve je slovesno proslavila 1. belgrajska moška gimnazija, ki se ponaša še s tem, da se je v njej šolal tudi pokojni kralj Peter I. Osvoboditelj. K proslavi so prišli kraljevi zastopniki, prosvetni minister Maksimović, ravnatelj vseh ostalih belgrajskih srednjih šol in veliko število nekdanjih učencev gimnazije, ki so se v javnem življenju visoko povzpeli. Med temi učenci je bilo veliko število vseučiliških profesorjev in znanstvenikov ter politikov, kakor na primer stari Ljuba Davidović in predsednik srbske akademije dr. Belič. Nagovor je imel nanje tudi svojačasni ravnatelj te gimnazije, ki je v pokloju že trideset let. Kraljevski namestniki so gimnazijo odklovali za ta jubilej z redom sv. Save I. razreda.

Nemška gospodarska delegacija, ki se pogaja v Belgradu za novo trgovinsko pogodbo med našo državo in Nemčijo, je želela v največji meri doseči, da bi se izvoz surovin iz naše države v Nemčijo povečal. Zlasti se Nemci zanimajo za naše rude in rudne koncentrate, čija zanima za svojo industrijo. Prav tako ki jih potrebuje za svojo industrijo. Prav tako je nemška delegacija izrazila željo, da bi se povečali izvozni kontingenti življenjskih potrebščin. V nedeljo so imeli delegati prost dan, ki so ga Nemci porabili za to, da so obiskali grobnico Karadjordjevičev na Oplenju in tam položili venec na grob kralja Aleksandra.

Stalna jugoslovansko-nemška trgovinska komisija, ki že štiri dni zaseda v Belgradu, je razdelila svoje delo na posamezne komisije, ki se bavijo vsaka ločeno s posameznimi vprašanji. Razpravljajo o ureditvi tovarnega prometa in o posameznih vrstah blaga, katerega bi mogla naša država prodajati Nemčiji. Do danes bodo te podkomisije končale svoje delo in se bo popoldne zbral plenurni komisije, da preuči sklepe podkomisij. Zlasti se Nemci zanimajo za naše kmetijske proizvode in za naše rude. Življenjskih potrebščin bo naša država prodala Nemčiji toliko, kolikor jih bo mogoče, ker mora pri tem upoštevati tudi ostale države, katerim dobavlja to blago in ima z njimi podobne pogodbe. Glavno vprašanje pa je to, kako bo Nemčija dobavljeno blago plačevala.

Srbska demokratska stranka je izključila iz svojih vrst znanega politika odvetnika Cedomirja Plečevića zato, ker je hodil zmerom svoja pota in se ni nikdar odločno držal strankine discipline. V zadnjem času je Plečević skupaj z drugimi nezadovoljnimi iz demokratske stranke prirejal samostojne shode in poudarjal, da demokratska stranka nima prav, ker hladno sprejema na znanje sklenjeni sporazum med Srbi in Hrvatji. Plečević je mnenja, da je treba sporazum le pozdraviti, ker se s tem vračajo ljudstvu politične svobodine, pa čeprav sporazum ni popoln. Zaradi njegovih stranpotov ga je izvršni odbor demokratske stranke izključil in svoj odlok sporočil časopisom. Pod sporočilom je bil podpisan predsednik Ljuba Davidović.

Banovina Hrvatske polagoma ureja tudi svoja finančna vprašanja. Na podlagi uredbe o osnovanju banovine je bilo treba določiti tudi odstotek, ki odpade od kreditov državnega proračuna na banovino Hrvatske. Med Zagrebom in Belgradom je bil dosežen sporazum, da bo ta odstotek znašal povprečno 29% in je bil izračunan po številu prebivalstva, ne pa po velikosti ozemlja. Podroben sporazum glede prenosa teh kreditov pod oblast bana Hrvatske je bil dosežen že z ministrstvom za trgovino in industrijo, kmetijskim ministrstvom in ministrstvom za ljudsko telesno vzgojo. Z ostalimi ministrstvi pa bo sporazum sklenjen kmalu. Kakor se zdi, bodo Hrvatje odnesli tudi svoj odstotek od milijonskih podpor, ki jih je prejemale sokolstvo iz kreditov ministrstva za telesno vzgojo.

Krasen spomenik, ki ga je izdelal največji jugoslovanski kipar Ivan Meštrovič, so v nedeljo odkrili v Novem Sadu vojvodinskemu politiku in preporoditelju Svetozarju Miletiču. K svečanostim je prišlo mnogo gostov iz Belgrada, med njimi tudi ministrski predsednik Dragiša Cvetković ter ministra Lazar Marković in Jevrem Tomić. Predsednik vlade je imel pri tej priliki pomemben govor, v katerem je poudarjal delo in zasluge Svetozarja Miletiča za osvoboditev in zedinjenje Vojvodine z ostalimi deli jugoslovanske države.

Pravoslavni patriarh dr. Gavril je v nedeljo posvetil novo pravoslavno cerkev na Sušaku. Ko se je patriarh peljal skozi Zagreb, ga je tam pozdravil tudi ban banovine Hrvatske dr. Ivan Šubašić in mu izrekel dobrodošlico. Patriarh se je zahvalil za pozdrav in izrazil svoje veselje nad bratstvom Hrvatov in Srbov, ki se je začelo spet poglabljati. Pri posvetitvi pravoslavne cerkve je zastopal bana dr. Šubašić tamkajšnji okrajni glavar. Patriarh je v ponedeljek posvetil pravoslavno cerkev tudi na Reki.

Volivni zakon za volitev v hrvatski sabor izdelujejo sedaj v Zagrebu. V sporazumu med Dragišo Cvetkovićem in dr. Mačkem je bila tudi točka, da se bodo izvršile volitve v hrvatski sabor s tajnim glasovanjem. To načelo je sprejela tudi vlada, ki je pred nekaj dnevi naložila pravosodnemu ministru dr. Lazarju Markoviću, naj izdela načrt zakona za volitve narodnih poslancev na podlagi enake in tajne volilne pravice po proporcionalnem načinu. Dr. Maček je imel že pred leti izdelan zakon za volitve v sabor in bodo ta osnutek najbrž sedaj porabili ter ga le v nekaterih točkah popravili. Kdaj pa bodo volitve v sabor, pa še ni ničesar znanega.

Okrog Prilepa v Južni Srbiji je veliko število kamolomov, iz katerih se pridobiva krasen in plemenit marmor. Po preiskavah, ki so jih izvršili znanstveniki, je marmor brez vmesnih drugačij žil, poleg tega pa ga je mogoče lomiti v velikih blokih, kar pride prav zlasti kiparjem in za uporabo pri velikih zgradbah. Mnoge palače v naši državi so bile že zgrajene iz tega marmorja, ki je po svoji kakovosti popolnoma enak tujemu marmorju, če ga celo ne prekaša.

Prepovedano morilcu lastne žene je sodilo nedavno sodišče v Zenici. Kmet Jozo Dojder je pred nekaj meseci s seko toliko potolkel svojo ženo, da je obležala nemotno v postelji. Mož jo je pustil brez vsake pomoči, naslednjega dne pa se je jo spet lotil, da bi jo spravil s sveta. Začel je daviti in jo mučil tako dolgo, dokler ni žena izdihnila. Takoj nato pa je etekel k duhovniku in ga prosil, naj pride izpovedat ženo. Ko je prišel duhovnik, je takoj uvidel, da je bila žena zadavljena in je zločin prijavil oblastem. Kmetu ni pomagala vsa njegova zvitost in vse skrbe predpriprave. Sodišče ga je obsodilo na 12 let robije.

Naše narodno gospodarstvo v avgustu 1939 po statistiki Okrožnega urada za zavarovanje delavcev

Ljubljana, 3. oktobra.

Med najzanesljivejšimi podatki, ki nam služijo, da ugotavljamo konjunkturo gibanja našega narodnega gospodarstva, njegovo dviganje ali padanje ter njegove sezonske variacije, so statistični podatki Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Statistični oddelček Okrožnega urada zanesljivo registrira vse spremembe v našem gospodarstvu, tako v celoti kakor tudi po posameznih panogah. Vsak mesec izda OUZD statistiko zaposlenega delavstva v Sloveniji ter jo primerja z zaposlitvijo prejšnjega meseca, iz česar razberemo sezonsko gibanje gospodarstva in z zaposlitvijo istega meseca v preteklem letu, kar nam služi za ugotavljanje gospodarskega valovanja v konjunkturm pogledu.

Te dni je izdal OUZD svojo statistiko za mesec avgust 1939. V tem mesecu je bil pri OUZD zavarovanih povprečno 108.401 delavec. Od avgusta lanskega leta je zaposlenost v našem gospodarstvu narasla za 3985 oseb, kar pomeni soliden konjunkturi napredek. Od posameznih gospodarskih panog zaznamujemo najvišji napredek razna javna dela (+1608), dalje javni promet (+493), industrija kamenja in zemlje (+483), tekstilna industrija (+479), trgovina (+444), kovinska industrija (+479) itd. Nazadovanje pa izkazuje naslednje stroke: gradnje nad zemljo (-390), hišna služnina (-342), industrija kože in gumij (-324) itd.

Pot na jubilejne balkanske igre v Atene

Atene, 29. septembra.

To velenje ima z lukco Pirej s katero je v tesni zvezi, 1.100.000 prebivalci. Mesto sprva ni napravilo na me preveč ugodnega vtisa, oziroma pričakoval sem več. Nima mesto arhitektonske enotnosti niti ni snažno. Podnebje je izredno milo in zdravo, drugače bi se gotov razvile kake bolezn. Kar pa se prometa tiče, ne zaostaja za prometom v kakem srednjeevropskem velenju. Le to se čudim, da se ljudje prav nič ne brigajo za varnostne naprave in za nevarnosti, ki jim pretijo od avtomobilov, ki drviijo brezobzirno z veliko brzino.

Vse drugačen vtis pa so napravili name spomeniki starih Grkov, ki jim je krona Akropolis z okolico. Nisem imel prilike dosedaj videti vse zgodovinske zanimivosti in dokumente o visoki kulturi prednikov sedanjih Grkov, toda mogočni stebri, monumentalne zgradbe na tej sveti zemlji so napravile name edinstven vtis. Samo mimo greda smo vse to videli in sicer, ko smo se večerj popoldne odpeljali na trening v olimpijski stadion.

V marmornem Stadionu

Blizu kraja, kjer danes stoji monumentalna zgradba stadiona iz najfinejšega belega rentolokonskega marmorja. L. 1880 so Grki po vzorci starih stadionov zgradili umetnino, ki bi se je danes ne mogli več privoščiti. Krasen je, le eno napako ima: preozek je. Tako se met klavira in diska ne more vršiti na tem prostoru. Tudi teki so ovirani, ker so zavoji izredno ostri. Grki, ki so ta stadion zgradili za I. moderne olimpijske igre, ki so se vršile tu l. 1896, seveda niso računali, da se bo atletika tako razvila.

Letos se vršijo na tem prostoru svečane desete balkanske igre. Popoldne smo se tja pripeljali na trening. Grški atleti so že trenirali, na sedežih pa je bilo najmanj 500 ljudi, ki so z zanimanjem sledili in odobravalji uspehe posameznikov. Veliko je zanimanja za atletiko, mogoče celo večje kot na Finskem. Skozi krasen vhod smo prišli na igrišče. Ljudje so nas takoj spoznali, ker smo bili v dresih, in nam pričeli ploskati, vsklikali in živčali (kot v Ameriki je tudi tu živčanje znak odobravanja). Trenirali smo le malo, ker smo bili od vožnje še precej trudni.

Junak Mantikas

Je do lani bil najboljši na Balkanu in eden najboljši na svetu. Na olimpiadi v Berlinu l. 1936 je na 400 m z zaprekami prišel s svojo zagrinjenostjo in borbo v finale, kar se kakemu drugemu Balkancu ni posrečilo. Do sedaj je nastopil na 9 balkaniadah. Letos obhaja torej 10 letnico nato pa se bo, tako pravi sam od atletike poslovil, ker je v 40 (1) letu. Z atletiko se je pričel baviti v 28. letom Od poizkusnih iger do laniških v Belgradu je nastopal stalno kot najboljši člen grške ekipe. Tekmoval je na 110 in 400 m z zaprekami, na 200 in 400 m in v štafetah. Ker je na vseh balkaniadah zmagoval ima do sedaj že 17 zlatih kolajna za zmage kot posameznik in 8 kolajna za zmage v štafetah, torej 25-krat zmagal. Toliko zmag si ni priborila do sedaj niti cela reprezentanca Rumunije, kaj šele Turčije, Bolgarije ali Albanije.

Lani je bil prvič premagal »stari leva« je moral prvič kapitulirati pred malim Hanžekovičem na 110 m. Tudi letos je naš Boris v odlični formi. In na 400 m z zaprekami, ali bo vzdržal borbo z letos odličnim Skuškom. Radovedni smo, kdo bo stal na zmagovalskem stolčku častnejše »stari leva« - Mantikas ali »stari rime« - Skušek.

Syllas vrgel disk skoro 53 m

Imeli smo priliko občudovati bliskovitega Syllasa, ki bo letos gotovo že šestič stalil dvojno zmago. Na tem treningu je pokazal svojo blestečo formo s tem, da ga je zalučal blizu svetovnega rekorda.

Mudilo se nam je k večerji, zato nismo mogli dalje občudovati vse grške »ase«. Okopali smo se v topli vodi in odšli domov k počitku.

Zvečer so prišli tudi zastopniki Bolgarije.

★

Postavljen sem bil v jugoslovansko državno atletsko reprezentanco za X. jubilejne balkanske igre in zato sem moral v sredo 27. septembra ob 20 z ostalimi 10 Slovenci in namestnikom tehničnega referenta »Slovenske atletske zveze« gosp. Kleinom posloviti se od Ljubljane in odpotovati po Dolini Save, Morave in Vardarja v deželo heleneske kulture. Državni prvak ASK Primorje je postavil v zastopstvo štiri reprezentante (Skušek, Nabernik, Gaberšek, Goršek), dočim jih je SK Planina kar tri (Klinar, Mauser, Košir), torej isto število kot SK Ilirija (Bratovž, Inž. Štepič in Kvas). SK Rapid iz Maribora je prispeval Schmiedlerja.

Do zadnjega negotovi, ali odpotujemo, smo prišli na postajo, kjer smo zvedeli za odhod. Do Zagreba smo potovali v 3. razredu, tu smo pa že občutili, da smo reprezentativci, kajti dobili smo poseben vagon z rdečo tapetiranimi klopi — 1. razred! Vanj smo planili in si poiskali ugodna mesta. S Skuškom se mi je posrečilo, da sva v

V sezonskem pogledu, to se pravi v primerjavi z zaposlitvijo meseca julija 1939 je napredovala zaposlenost za 1949 oseb. Razen petih panog so napredovale vse druge, zlasti pa gradnje nad zemljo (+492), tekstilna industrija (+323), kovinska industrija (+267) itd. Občutnejše sezonsko nazadovanje beleži le oblačilna industrija, in sicer za 226 delavcev.

Med 108.401 povprečnimi zavarovanci v mesecu avgustu 1939 stoji na prvem mestu tekstilna industrija, ki zaposluje 17.329 delavcev, sledi hišna služnina z 8821 zavarovancem, gradnje nad zemljo z 8577, gozdno-zagarska industrija z 8576, kovinska industrija z 8325, industrija kamenja in zemlje s 7084, javna dela (gradnje železnic, cest in vodovodnih naprav) s 5189, oblačilna industrija s 5159, predelovanje lesa in rezbarstvo s 4618, trgovina s 3987, industrija hrane in pijače s 3801, predelovanje kože in njenih surogatov s 3160, kemična industrija 2464, papirna industrija 2105 itd.

V splošnem je na podlagi statistike OUZD položaj našega gospodarstva do meseca avgusta 1939 razmeroma dokaj ugoden, tako v pogledu sezonskega variranja kakor tudi v pogledu konjunkturalnega valovanja. Vsi znaki pa kažejo, da mesec september ne bo več tako ugoden, kajti premmno panoge industrije in druge delavnosti so zaradi mednarodnega položaja pričele nazadovati.

kupeju ostala sama in sva se zato udobno namestila.

Nismo preveč dobro spali, tudi ne dolgo. Ob 5.30 smo se že pripeljali v našo belo prestolnico, krmeljavi in lačni. Obilen zajtrk »jo željce« v restavraciji »Petrograde« je mnogo pripomogel k boljši volji. Eno uro smo porabili za sprehod po mestu. Razen tega, da je g. Klein odpotoval iz Zagreba brez kovčega, se nam do sedaj ni zgodilo ničesar.

Na postajo je prišel tudi g. prof. Uлага, načelnik ministrstva za telesno vzgojo z predsednikom Jug. olim. odbora g. dr. Hadžijem in drugimi, ki so nam želeli mnogo uspehov in srečno pot. Slikali smo se z ministrom za telesno vzgojo, ki je potoval z nami, kajti imel je nekaj časa isto pot.

Potovanje bi ostalo najbrž brez važnejših dogodkov, da nismo ubili v kupeju šipe, ki me je ranila na komolec — vendar ne nevarno. »Ne sreča« je bila res nesrečno naključje. In da smo odšli v jedilni voz na kosilo. Pravila jedilnega voza smo dobro izbrali in smo naročili vse jedi dvakrat. V moštvo je »Benjamin« (= najmlajši) Mauser (17 let), ki se je tudi tu izkazal in pokazal elastičnost svojega želodca.

Med potjo smo se oskrbeli s pravimi šumadijskimi češnjami — za košaro 10 kg vsebine smo plačali samo 5 din.

Brzeli smo dalje po poti pokrajini, mimo gričev, pašnikov, preko potokov, skozi soteske naprej cilju vedno bližje.

Namesto ob 20 smo mejo prekoračili šele ob 21.30. Nismo imeli niti najmanjše nepravilnosti — vse je šlo gladko. Na prvi grški obmejni postaji ofitelni sprejem z rožami, govori in slikanjem — kot vedno!

Zaspali smo trudni in se zbudili v pokrajini, ki nam je nudila krasne prizore. Sonce je s prvimi žarkii obisalo brda, na katerih so se pasle črede belih, še več pa črnih ovac, kjer smo videli revščino in življenje tamonjšnega prebivalstva. Ljudje stanujejo še v bajtah iz nežgane ilovice ali pa kar v pietarah. Dobro je, da je vlak vozil hitro mimo teh prizorov, da se nismo mogli poglabiti v življenje tega ubogega ljudstva. Cedre, vinska trta polna težkih grozdov, smokve, palme, vrbe, oljke so nam odsej ilustrirale pokrajino, ko smo se bližali polni pričakovanja glavnemu mestu stare heleneske kulture — Atenam.

Kmalu po 11 smo prvič zagledali prav daleč sivo barvano vodo Egejskega morja. Se mimo maratonskega polja, maratonskega jezera in skozi predmestje prestolnice in ustavili smo se ob 11.30 z poldrugurno zamudo na glavni postaji. Potovali smo 30 in pol ur, zato smo bili veseli, ko so nas z hotokvano odpeljali takoj v »Acropole palace hotel«, najlepši hotel Aten. Na čelu palače je že plapolala naša zastava ob turški, grški, romunski in bolgarski. Kar smo takoj opazili, je velika vročina in topla sonce in naše ure, ki so bile za eno uro prepočasne, vse prehitre. Kosili smo v hotelu odlično. Po kosilu pišem to pismo in čakam, ko odidem na trening v Stadion.

JAZ se je na vso moč trudila, da bi vsaj za X. jubilejne igre postavila krepko, t. j. najboljšo moštvo. Izposlovala je celo, da so dobili atleti, ki so jih policlali pod zastavo, dopust. Posredovala je zveza tudi pri ministrstvu za prosveto in to za dijake. Vseeno pa naše moštvo ni popolno. Soudeležiti se niso mogli člani ekipe, za katere bomo najbrž dobili slabe namestnike. Manjka pilot-narodnik Vučević, profesor Bakov, Martini, Bručan, Pieteršek, Ehrlich — sama imena, za katere vemo, da so nam vedno na teh prireditvah prinašali potrebne točke.

Posiljam mnogo toplih pozdravov v mrzlo Ljubljano — Zmago Košir.

Športne vesti

Lista najboljših strelcev v hrvatsko-slovenski ligi je naslednja:

- 12 golov: Lešnik (Gradjanski);
- 7 golov: Pavletić (Concordia), Lokošek (Slavija, Osijek);
- 5 golov: Muradori (Sašk), Duh II. (Hašk);
- 4 gole: Hitrec, Medarić (Hašk), Matošić (Hajduk), Vidaković (Bačka), Pupo (Ljubljana) in Grinčal (Ljubljana);
- 3 gole: Matekalo, Antolković (Gradjanski);
- 2 gola: Batinić, Alujević, Kacijan, Radovniković, (Hajduk), Ivanović, Matijajević (Sašk), Vojtehovski (Slavija, Varaždin), Zalant, Kokotović (Gradjanski), Cvetković (Bačka), Nešković (Split), Pogačnik (Concordia), Farkas, Petrović (Slavija, Osijek), Demetar (Bačka), Zupančič (Hašk).
- 1 gol: Lah, Erber, Presinger in Legat (vsi igralci Ljubljane).

Prvenstvena tabela klubov pri ljubljanski nogometni podzvezi je v ljubljanski skupini naslednja: Mars, Kranj (dve točki zadaj), Bratstvo (Jesenice), Jadran, Diek (Domžale), Reka, Hermes in Svoboda. V celjski skupini: Olimp, Hrastnik, Celje, Atletiki. V mariborski skupini pa je vrstni red ta-le: Zelezničar, ČSK, Maribor, Mura, Rapid, Gradjanski.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer-sko stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblačnost 0-10	Veter (smer, jakost)	Padavine	
		nač. večja	nač. manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	757.2	17.3	5.3	92	10	0	—	—
Maribor	756.7	18.5	3.0	80	7	0	—	—
Zagreb	753.9	20.0	7.0	90	10	SSW,	4.0	dež
Belgrad	755.0	21.0	12.0	90	10	SW,	2.0	dež
Sarajevo	756.2	20.0	10.0	90	7	0	3.0	dež
Vis	756.8	17.0	12.0	90	5	W,	—	—
Split	756.3	22.0	14.0	80	6	0	0.4	dež
Kumbar	755.2	23.0	17.0	90	8	N,	24.0	dež
Rab	754.3	21.0	12.0	80	10	SE,	—	—
Dubrovnik	755.7	23.0	14.0	70	10	SW,	—	—

Vremenska napoved: Večinoma oblačno, spremenljivo in malo toplejše vreme. Ponekod bo malo deževalo.

Koledar

Danes, torek, 3. okt.: Terezija Deteta Jezusa
Sreda, 4. oktobra: Frančišek Asiški.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarnarji: dr. Kmet, Dunajska cesta 43; mr. Trnkoczy, Mestni trg 4 in mr. Ustar, Šelenburgova ulica 7.

Združenje gledaliških igralcev sekcija Ljubljana, ima v nedeljo, 8. t. m. ob 10 dop v opernem gledališču svoj redni občni zbor.

O teoretskih načelih za dimensioniranje utrdbenih objektov pred letalskimi napadi s posebnim ozirom na zaklonišča bo pod okriljem Združenja jugoslovanskih inženirjev in arhitektov — sekcije Ljubljana v predavalnici v Kazini (Kongresni trg 1, II. nadst., predaval. dr. inž. Miroslav Kasal v sredo 4. oktobra ob 20. Vabljeni so člani in vsi, ki se zanimajo.

Razstava slovenske obrti, ki bi morala biti te dni, je bila zaradi mednarodnega položaja odpovedana. O namenu razstave in o pripravah za njo bo pod naslovom »Slovensko obrtništvo in namestitev razstava slovenske obrti« predaval v ljubljanskem radiu v sredo 4. oktobra ob 18.40 predsednik razstavnega odbora g. Ivan Ogrin. Vse obrtnike opozarjamo na to zanimivo predavanje.

Lajovčeva nagrada. Ob priliki skladateljeve 60 letnice je ustanovila Glasbena Matica ljubljanska Lajovčovo nagrado v znesku 1000 dinarjev, ki se razpisuje vsako leto in za katero se imajo pravico potegovati samo gojenci ljubljanske drž. konservatorija odnosno srednje glasbene šole in glasbene akademije v Ljubljani. Te dni je razpisal odbor Lajovčovo nagrado za leto 1939 in leto 1940, vsako nagrado v znesku 1000 din. Vložijo se skladbe, in sicer stavek za godalni orkester, to je ena nagrada; druga nagrada pa se bo podelila za najboljši vloženi mešani zbor. Čas vlaganja do 1. maja 1940, nagrada pa se bo podelila na Vidov dan, 28. junija 1940. — Podrobni razpis je nabit v vežah poslopij Glasbene Matice.

Posebni gimnastični tečaj za popravljanje telesnih napak, kot so slaba drža, telesa, okrogel hrbet itd., bodo za šolsko mladino na učiteljski v Ljubljani vsak tork in petek od 3—: popoldne za deklice, in iste dneve od 4—5 popoldne za dečke. Tečaj vodi telovadni učitelj g. Vinko Zalelet.

Vprašalne pole so bile dostavljene že vsem ljubljanskim hišnim posestnikom, a med vrtnjenimi jih manjka še precej. Zato mestno poglavarstvo opozarja hišne posestnike na posledice zamud po zakonu o občinskem upravnem postopku in spet prosi, naj posestniki pravilno izpolnjene vprašalne pole vrnejo takoj mestnemu poglavarstvu, Mestni trg 2, I. nadst., soba št. 44. izven uradnih ur pa kar pri vratarju mestne hiše, Mestni trg št. 27 v pritličju, torej med uradnimi urami v I. nadst. desne hiše, izven uradnih ur pa v pritličju leve hiše magistrata.

Novo došle državne srečke prodaja menjalnica Reichera & Turk, Prežernova ulica

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20.

Torek, 3. oktobra: »Številka 72«. Premiera. Premierski abonma.

Sreda, 4. oktobra: Zaprto.

Četrtek, 5. oktobra: »Številka 72«. Red četrtke.

Petek, 6. oktobra: »Hudičev učenec«. Red A.

Opera — Začetek ob 20.

Torek, 3. oktobra: »Manon«. Gostuje ga. Zlata Gjungenac. Izven. Znižane cene.

Sreda, 4. oktobra: »Boris Godunov«. Red Sreda. Gostuje Josip Krizaj.

Četrtek, 5. oktobra: Zaprto.

Petek, 6. oktobra: ob 15: »Ero z onega sveta«.

Dijaška predstava. Globoko znizane cene od 16 din navzdol.

Drama iz kaznilnice je Langerjeva sodobna igra »Številka 72«, v kateri bo igrala Mira Danilova glavno vlogo. Premiera bo drevi za Premierski abonma. Nadalje igrajo: Kralj, Lavar, Jan, Sanci, P. Juvanov, Daneš, Gregorin, Skrbineš, Tiran, Brezigara, Vertin, Plut, Lipah, Drenovec, Bratina, Jerman, Sever, Režiser: prof. Šest. Inscenator: inž. arh. E. Franz.

Premiera Scribejeve komedije »Kozarec vode« bo v nedeljo za Premierski abonma. Igra je imela pred več kot 10 leti, ko so jo uprizorili v naši Drami, izreden uspeh. Duhovitost in lahкотnost francoskega komedijskega sloga, s katero so orisane dvorne politične in ljubavne spletke, je vseskozi zabavna. Dejanje se godi za časa vladne angleške kraljice Ane. Igro je režiral prof. Šest.

Mariborsko gledališče

Torek, 3. oktobra ob 20: »Celjski grofje«. — Premiera.

Sreda, 4. oktobra: Zaprto.

Četrtek, 5. oktobra ob 20: »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Red B.

Zaključek jubilejne proslave mariborskega gledališča bo v torek zvečer s premiero Kretovih tudi zgodovinsko zanimivih »Celjskih grofov«. Ko je bila ta drama pred leti v Narodnem gledališču prvič uprizorjena, je pomenila enega najprodornejših uspehov pri mariborski publiki. K torkovi premieri je povabljen tudi avtor.

Nov, nekronani kralj arabske puščave

Kako je Anglež mr. Ingrams pomiril 300.000 Arabcev v puščavi Hadramaut

Spet se potika po Arabiji Anglež, ki za kuli-sami angleškega kolonialnega urada ustvarja ve-like reči. Oblači se kot Arabec, govori gladko arabščino in si je pridobil zaupanje poldivjih plem-en, kakor nekoč njegov veliki predhodnik pol-kovnik Lawrence. Kakor prosluli polkovnik, ima tudi on namen, oblikovati obraz in zgodovino ene-ga dela arabskega sveta po željah arabskega im-perija. Pošteno si je zaslužil Lawrencejevo kolaj-no, s katero je bil odlikovan pred kratkim. Ime mu je Harold Ingrams in se sam prišteva k naj-iskrenejšim oboževalcem moža, ki je njegov veliki vzornik.

Vendar se mr. Ingrams v dveh bistvenih rečeh razlikuje od polkovnika Lawrenceja. Prvič mr. In-grams ni junak boja, ampak sejaletc miru. Medtem ko je Lawrence naščuval Arabce k upor, je mr. Ingrams mož, ki je južni Arabiji prinčel mir, ka-kršnega že ni uživala več stoletij. Druga razlika je ta, da se Ingrams ne potika po pustini sam kakor rajni polkovnik nego v spremstvu svoje že-ne. Star je nekaj nad 40 let, 1,90 m visok, ima pepelnato sive lase in svetlomoder oči, o katerih je Churchill nekoč dejal: »Najbolj poštene oči, kar jih je kdaj videl«.

Pustinja krvne osvete

Pred petimi leti je bil mr. Ingrams uradnik v Adenu, pristanišču, ki leži ob vzhodu v Rdeče mor-j. Adenu nasproti leži na drugem bregu dolga puščava, ki jo imenujejo Hadramaut in jo na zem-ljvidih zaznamujejo le z nedoločnimi obrisi in bar-vami. Malokdo ve, kaj prav za prav ta pustinja predstavlja, kdo živi v njej in kdo jo vlada. V res-nici je puščava Hadramaut domovina okrog 300 tisoč Kamovih sinov, ki pripadajo različnim ara-bskim plemenom. Nekateri od njih so roparji, drugi poljedelci, tretji pridelujejo kadilo, ki že skoraj dve tisočletji napolnjuje krščanske cerkve s pri-jetno vonjavno.

Skrivnostna puščava Hadramaut je zbudila zanimanje mr. Ingrama in njegove žene, ki sta leta 1934 sklenila, da jo obiščeta. Našla pa sta deželo, polno žalosti in gorja. Že itak nerodovita pustinja-eka tla so bojujoča se plemena oropala vsakega življenja. Več kakor 1200 plemen si je bilo v laseh že nekaj stoletij nazaj. Vseko je bil sovražnik svojega sosedu. Položaj v deželi je bil tako napet, da so bila polja in njive zvezana z vsemi po strel-skih jarkih, in mnogi ljudje se že več desetletij niso upali stopiti na prag lastne hiše. V neki do-lini, kjer živi nekaj stotin ljudi, je krvna osveta zahtevala povprečno 10 mrtvih na mesec. V mno-gih dolinah je ležala zemlja že dolga leta neobde-lana, ker se ljudje niso upali z motikami in plugi ven iz vasi. Na tisoče ljudi se je izselilo, da bi ubežali iz te strašne okolice.

Ingrams in njegova žena sta se podala daleč v notranost dežele in obiskala kraje, kamor se ni vstopila Evropejeva noga. Vseposod, kamor sta prišla, so ju ljudje na kolenih prosiili: »Dajta nam miru! Pomagajta, da končamo naše spore in krvne osvete!« Zal sta jim mogla odgovoriti le, da v Hadramautu nista nobeni ugodni osebi in da zaradi tega ne moreta pomagati. Ko sta se vrnila v Aden, sta napisala za kolonialni urad v Londonu poro-čilo o vsem, kar sta videla in slišala.

Uspešen sejaletc miru

Minili sta dve leti, ko je lepega dne dobil In-grams od kolonialnega urada poziv, naj odide v

Hadramaut. Eden najmočnejših arabskih pogla-varjev, eultan iz Quatija, je prosil, naj mu pošljejo Ingramsa za svetovalec. Tako je leta 1936 prišel Ingrams s vojo ženo v Makello, glavno pristanišče pustinje in sultanovo prestolnico.

Takoj se je podal na delo, da bi ublažil spore in odstranil vzroke stoletja trajajoče krvne osvete med 1200 različnimi plemeni. Izbral si je način osebnega stika. Zaradi tega sta Ingrams in njegova žena oblekla arabska oblačila, pričela živeti svo-je življenje po arabskem načinu in sprejemati go-ste. Na tisoče milj sta prepotovala po deželi na kamelah in mulah brez vsakega orožja.

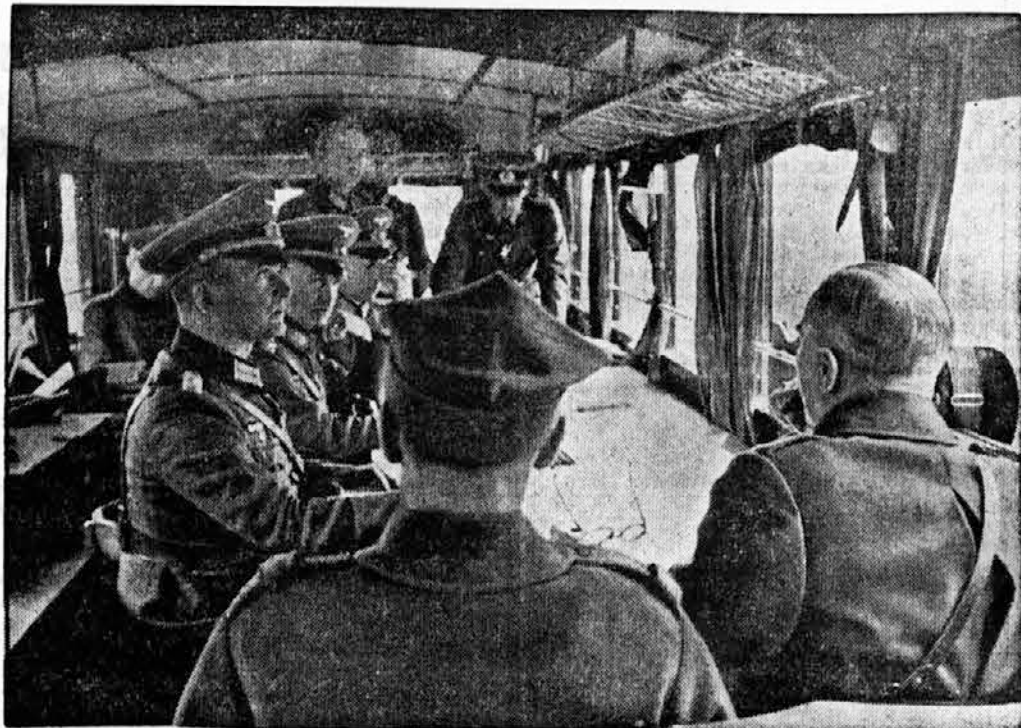
Ingramsov veliki načrt je bil, pripraviti pe-mena do tega, da bi podpisala triletno premirje, med katerim ne bi smel nihče nikogar napasti. Ingrams je nosil listino o premirju povsod s seboj in zbiral podpise. Na tisoče poglavarjev, plemen-skih in družinskih, jo je podpisalo. Ingrams in njegova žena sta obiskovala plemena po plemenu, tako miroljubna plemena, kakor tudi ona, ki so ee preživljala z ropi in umori.

Kjerkoli je Ingrams naletel na takega veljav-nega moža, ga je poklical v stran in govoril z njim med štirimi očmi. Dognal je, da je Arabca mogoče pregovoriti, ako govoriš z njim na samem, nikdar pa ne, kadar jih je zbranih več. In medtem, ko je Ingrams pregovarjal moža, naj sklenejo premirje, je njegova žena hodila po haremih in pridigovala svoje ideje arabskim ženam. Te so imele več vpli-va na moža, kakor bi človek mogel misliti. Toda ves ta postopek ni šel gladko, kajti mnogi je bilo trdovratnežev, mnogo pa tudi takšnih, ki niso ver-jeli, da jim bo britanska vlada nudila pomoč, če bi jih kljub temu, da so podpisali premirje, napadli sosedje. Ingramsova trdna zagotovila niso bila za-dostna in šele odmevajoč primer je mogel nuditi dokaz.

Dobrohotno bombardiranje

Januarja 1937 je bil ustreljen angleški častnik, ki je skrbel za varnost potov v Hadramautu. Dva njegova vojaka sta bila ranjena. Plemena, katerega člani so streljali na angleške vojake, je bilo Ben Yemani. Plemenske poglavarje so poklicali pred sultana in Ingramsa, ki sta jih spoznala za krive in jim naložila, da plačajo za odškodnino 10 kamel, 30 pušk in 100 goš. Ves Hadramaut je napeto pričakoval, ali bo plemena plačalo, da bi se s tem iz-kazalo, ali ima Ingrams kaj moči ali nič. Ker pre-dolgo ni bilo odškodnine, je Ingrams poslal nekaj opominjalnih pism, na katera pa ni bilo nobe-nega odgovora. Nato je sporočil plemenu, da bo dal njihova naselja bombardirati iz zraka, ako ne plačajo takoj. Spet ni bilo nobenega odgovora. In-grams je svojo grožnjo izpolnil. Sporočil je vsem prebivalcem vasi plemena Ben Yemani, naj dolo-čenega dne ob določeni uri zapuste svoja bivališča in se umaknejo na polja. Ob napovedani uri so priletela nad vasi letala, odvrkla nekaj bomb, ki niso povzročile skoraj nobene gmojne škode in epet odletela.

Nekaj dni zatem so prišli zastopniki plemena Ben Yemani v Makello in pripeljali s seboj ka-mele, puške in goši. Na tisoče članov drugih plem-en je bilo prisotnih, ko se je plemena Ben Yemani podala. Ingrams pa je vprico vseh zastopnikom plem-ena stisnil roko in se z veseljem odzval njihovemu povabilu, naj jih obišče. Ko je bil nekaj ted-nov kasneje s svojo ženo njihov gost, so mu pri-znali, da so mu za bombardiranje naravnost hva-

Pogajanja za udajo Varšave v oklopnem vlaku nemškega vrhovnega poveljstva pred nekim varšavskim predmetjem. Na sliki vidimo poljske in nemške zastopnike

ležni. Dejali so mu, da je bilo vse skupaj stvar ugleda. Če ne bi padle bombe, bi jih njihovi po-daniki izsejali in jih proglasili za bojazljivce.

Ko se je udalo plemena Ben Yemani, so tudi še ostala plemena podpisala triletno premirje. Po dolgih stoletjih vlada od marca 1938 med vsemi plemeni pustinje Hadramaut idiličen mir. Ingramsu so Arabci dali častni naslov »Priatelj Hadramau-ta«. Kmalu zatem, ko je bil eklenjen mir, je na-stopilo deževje, ki je bilo nekaj nenavadnega za podnebje v pustini Hadramaut. Mnogi Arabci so zaslugo za dež pripisovali Ingramsu in so mu pi-sarili navdušena zahvalna pisma. Kupčija z orož-jem je od tedaj v Hadramautu povsem prenehala. Cena pušk je padla za 75 odstotkov. Zdaj je pač treba rešiti vprašanje, kako se bodo odslej preživ-ljala plemena, ki so doslej živele od ropanja. In-grams načrt je, da bi se posvetili poljedelstvu, in v zvezi s tem že snuje velikotekzne namakalne naprave.

Ali ni osebnost mr. Marolda Ingramsa vzorna podoba modernega sejalca miru?

Brezposelnost v Angliji

Angleško ministrstvo za delo sporoča, da je bilo 11. septembra letos v Angliji brezpo-selnih 1.339.928. Od tega števila je bilo popol-noma nezaposlenih 105.218, kar pomeni, da se je število brezposelnih povečalo za 99.236 v primeri s stanjem 14. avgusta letos, in pa, da je število brezposelnih padlo za 467.606 v pri-meri s stanjem v septembru 1938. Brezposel-nost je padla v rudarstvu in strojni industriji, povečala pa se je v industriji za prehrano. Pričakovali so, da bi mogel začetek vojne iz-zvati ustavitve ali pa zastoj poslovanja v ve-likem obsegu, kar bi imelo za posledico tudi povečanje brezposelnosti. Toda, če pogledamo številke kot celoto, vidimo, da je bil učinek mnogo manjši, kakor pa se to dogaja v nor-malnih razmerah pri sezonskih poslih. Zaradi tega je položaj mnogo boljši, kakor pa je bil v začetku vojne leta 1914. Državni vojni na-črti obsegajo ogromno povečanje industrije in zahtevajo novih delovnih sil, ki bodo v krat-kem celotno presegale skupno število brezposel-nih. Poleg tega pa skupno število rezervnih delavcev zelo presega število stalnih brezpo-selnih. Prebivalstva med 16. in 65. letom šteje sedaj Anglija za 5.500.000 več, kakor pa ga je leta 1914, kar jasno kaže, da je omogočena dosti večja delavnost, kakor pa so računali prej.

Drugi programi

Torek, 3. oktobra: Zagreb: 20 Belgrad — Brati-slava: 19.25 Slovenske narodne, 20.40 Koranice, 21.15 Slovenske pesmi — Sofija: 19.30 Slavnostni koncert — Ankara: 19.35 Orkestralni koncert, 20.30 Jazz — Bra-munster: 19.45 Jodlerji, 20.15 Igra, 20.45 Orkestralni koncert, 21.25 Igra, 22.10 Orgle — Budimpešta: 20.30 Igra — Don Kihot, 22.10 Klavir in violončelo, 23. Cigan-ski orkester — Bukarešta: 20. Orkestralni koncert, 21.25 Plesna glasba — Horthy-Stockholm: 20.40 Orkester, zbor in solisti, 22.15 Orgle — Trst-Milan: 17.15 Pi-sana glasba, 20.30 Filmska glasba, 21. Verdijeva opera «Aroldo» — Rim-Bari: 20.30 Komorni koncert, 21. Igra — Florenca: 21.15 Orkestralni koncert, 21.45 Kvartet — Oslo: 19.30 Harmonike, 20.15 Orkestralni koncert, 21.35 Planino, 22.15 Komorna glasba — Solina: 20.30 Molierova igra «Učene žene».

Radio

Torek, 3. oktobra: 11. Solška ura: Tončkovje sanje, igra iz živalskega življenja v 3 slikah. Napisa Mitja Ribičič, izvajajo brezposelni učiteljski abiturienti — 12. Havajske kitare in wurliške orgle (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14. Napovedi — 18. Resni in ve-seli zvoki (plošče) — 18.40 O notranjem človeku: Mi-ni — Bog vse (g. Fr. eTrseglav) — 19. Napovedi, po-ročila — 19.30 Deset minut zabave — 19.40 Nac. ura — 20. Solistični koncert: Violončelo, g. prof. Cenda Sedlbauer, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 20.45 Veselo ralanje (plošče) — 21.15 Citraški dueti (g. Emil Mengolte in gđ. Slavka Pekar) — 22. Napovedi, po-ročila — 22.15 Operna glasba (plošče).

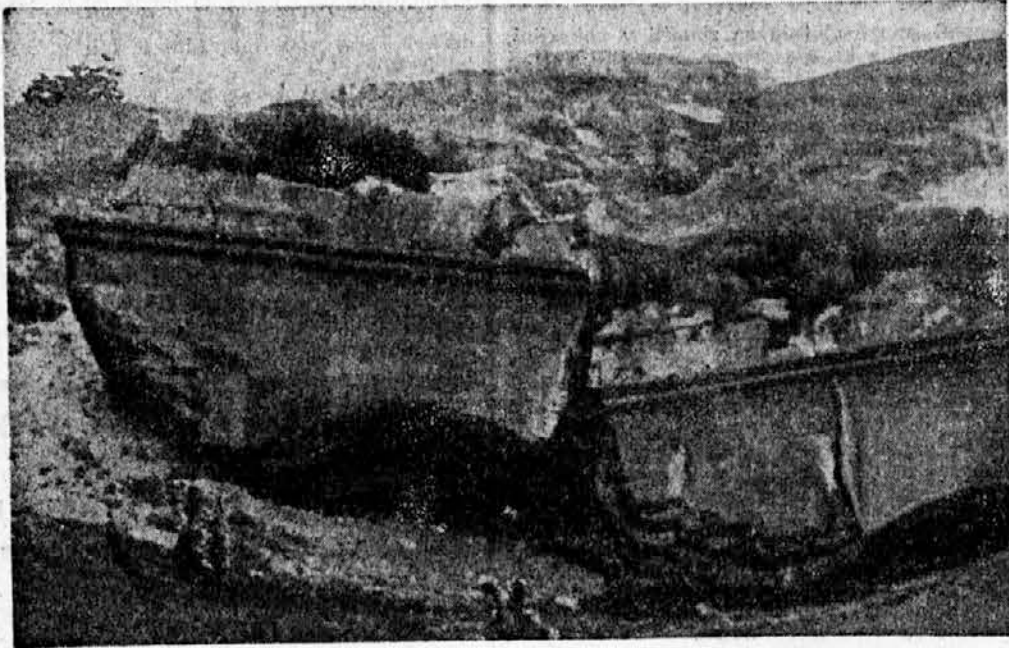
Sreda, 4. oktobra: 12. Vsakemu nekaj (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Za zabavo in oddih (plošče) — 14. Napovedi — 18. Mladinska ura: Pri izdelovalcih igrad v Dobropoljah (reportaža) — 18.40 Slovensko obrtništvo in nameravana razstava slovenske obrti (g. Ivan Ogrin) — 19. Napovedi, po-ročila — 19.40 Nac. predavanje — 20. Prenos opere iz ljubljanske gledališče v Lodmoru: Glasbeno pre-davanje; v II. odmoru: Napovedi, poročila.

Četrtek, 5. oktobra: 12. Orkestralni koncert (plo-šče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Sramel «Skrijanje» — 14. Napovedi — 18. Pester spored Radijskega orkestra — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolaric) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 De-set minut zabave — 19.40 Nac. ura — 20. Cimermanov trio — 20.45 Reprodukcijski koncert simfonije glasbe — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Veseli zvoki (Radijski orkester).

Petek, 6. oktobra: 11. Solška ura: Kako smo taho-rili. Razgovor učenec bežigradske poskusne šole, vodi g. Miroslav Zor — 12. Po naših logih in gajih (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Slo-vanska glasba (Radijski orkester) — 14. Napovedi — 18. Zenska ura: O konserviranju sočivja (g. F. Bro-darjeva) — 18.20 Waldteufelovi valčki (plošče) — 18.40 Iz zgodovine goranskega železarstva (g. Agv. Ku-bar) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Kotiček SPD: Gore v jeseni (g. prof. M. Lipovšek) — 19.40 Nac. ura — 20. Klavirski koncert g. Ducey Temmel-Deise — 20.45 Pester spored Radijskega orkestra — 22. Napo-vedi, poročila — 22.30 Angleške plošče.

Udaja Varšave: Poljski branilci prihajajo v nemško ujetništvo

Strahote moderne vojne: Letalska bomba je strla takle betonski zid

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Dobro smo si namestili šotore, da smo bili varni tudi pred deževjem. Tudi hrano smo dobivali boljše, kot pa so nam jo dajali na potu. Naslednji dan smo se posvetili urejanju tabora. Či-stili smo okrog šotorov, delali eteze, ko-pali jarko za morebitno deževje, da je tabor po končanem delu bil videti kar lep in prijazen.

Snažili smo orožje, živali obleko, ki je bila podobna vsemu drugemu prej kot uniformi, da bi nas novinec mogel zamenjati za Arabce, ker so prav tako vsele krpe od nas kakor od njih.

Edino vode nam je primanjkovalo. Vsako popoldne so nam jo razdelili, na moža po dva litra. To je moralo biti za ves dan. Deset minut od taborišča je sicer tekel studenec, toda vode v njem je bilo tako malo, da je bilo nekaj mož nalašč za to določenih, da so jo noč in dan prestregali v posode, da se ni iz-gubila niti kapljica. Večji potok je sicer tekel kakih šestnajst kilometrov od ta-bora, toda od tega je bilo predalet do-važati vodo za pitje. Predaleč in pre-nevarno — zaradi Arabcev.

Osmi dan je prispela velika kara-vana iz Riša z orodjem in hrano. Od tega

dne dalje so nas zalagali s hrano redno vsak teden. Zato smo imeli vedno dovolj kruha in zelenjave, kolikor je je pač moglo biti.

Takoj naslednje jutro po prihodu ka-ravane so vsem razdelili orodje: velike lopate, krampe, težke železne drogeve in kratke drogeve, ki so bili namenjeni za vrtnanje min. Karavana je pripeljala tudi več zabojev dinamita.

Naslednje jutro je odšla vsaka kom-panija na odkazano mesto, kjer naj bi se začelo enakomerno in enolično pu-sto življenje, ki napravi legionarja za de-lavca. Prvi kompaniji je bilo določeno delo na kamnitem terenu, kjer smo naj-več uporabljali krampe, težke železne drogeve in mine.

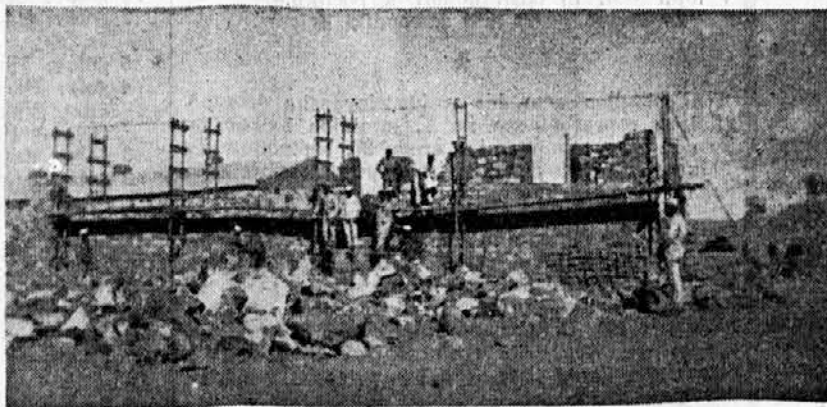
Delali smo v samih kopalnih hlačkah, da si nismo preveč umazali obleke, saj nismo imeli niti za žejo dovolj vode, kaj šele, da bi se bili lahko vedno prali. Pa tudi je bilo v kopalnih hlačkah bolj prikladno. Že v nekaj kratkih dneh smo tako počrneli, da smo bili čisto podobni Arabcem.

Dnevno smo delali po deset ur. Ob 5 zjutraj smo šli na delo in smo delali do 11 ure, opoldne smo imeli kosilo in

smo nato počivali do druge ure, a zve-čer smo skončali ob šestih. Ob nedeljah pa smo bili prosti.

Bilo je natanko tako, kakor mi je bil prvi večer napovedal Poljak. Trdo ga-ranje, povrh vsega še dolgočasno, da bi bili raje prestajali ne vem kakšne boje, kakor pa se zarili po kamenju in vrtali Afriki v jetra. Red je bil vojaški. Ker nismo imeli uniform, smo si lahko mi-slili, da smo sužnji...

Da, da. Kdor je mislil, da je legija romantično vojevanje, ee je — kakor jaz — krvavo razočaral. Vojkovanje bi bilo še šlo, toda delo, delo v puščavi nam je pilo kri hujše, ko vsi arabski napadi.

Nismo delali v puščavi samo ceste, temveč vse: mostove, vojašnice, hiše...